

FORMING A SENSE OF PATRIOTISM FROM THE YOUTH THROUGH TANGIBLE CULTURAL HERITAGE OBJECTS

Rakhbar Ergashevna Khalikova

doktor of historical sciences, professor

Tashkent State Technical Universitu

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: @tdtu.uzrahbarkholikova@mail.ru

ABOUT ARTICLE

Key words: independence, objects of material cultural heritage, Constitution of the Republic of Uzbekistan, articles, laws, patriotism, Aksikent, Great Silk Road, city ruins, castle, valley.

Received: 05.02.24

Accepted: 07.02.24

Published: 09.02.24

Abstract: In the article, attention is being paid to the reforms implemented in our republic, to material cultural objects, and it is the duty of adults to form a sense of respect, pride and pride in our country and the heritage of our people, and encourage them to respect the growing young generation., It will have a positive effect if our children visit more museums and monuments and get to know this heritage closely, besides, there is a special place of material cultural objects in the development of tourism, today it is necessary to preserve cultural heritage objects, which is not only it is considered a legal requirement, but also a human duty. It is also explained that the legal basis for the protection of cultural heritage objects is being regularly improved in accordance with the Constitution of the Republic of Uzbekistan.

MODDIY MADANIY MEROS OB'EKTLARI ORQALI YOSHLARDA VATANPARVARLIK TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH

Raxbar Ergashevna Xalikova

Tarix fanlari doktori, professor

Toshkent davlat texnika universiteti

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: @tdtu.uzrahbarkholikova@mail.ru

MAQOLA HAQIDA

Kalit soʻzlar: mustaqillik, moddiy madaniy meros ob'ektlari, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi modda, qonunlar, vatanparvarlik, Aksikent, Buyuk ipak yo'li, shahar xarobalari, qal'a, vodiy.

Annotatsiya: Maqolada respublikamizda amalga oshirilayotgan islohotlar, moddiy madaniy ob'ektlarga e'tibor berilayotganligi, o'sib kelayotgan yosh avlodni barkamol etib tarbiyalashda ularda Vatanimizga, xalqimizning

merosiga hurmat, faxr va g'urur tuyg'ularini shakllantirish, ularni e'zozlashga chorlash kattalarning vazifasi ekanligi, yoshlarimiz ko'proq muzey va obidalarga borib, ushbu meros bilan yaqindan tanishishlari ijobiy samara berishi, qolaversa turizmni rivojlantirishda moddiy madaniy ob'ektlarning alohida o'zni mavjudligi, bugungi kunda madaniy meros ob'ektlarini asrab-avaylashimiz zarur bo'lib, bu nafaqat qonun talabi, balki insoniy burch ham hisoblanadishi keltirilgan. Shuningdek mamlakatimizda O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga muvofiq madaniy meros ob'ektlarini muhofaza qilishning huquqiy asoslari muntazam takomillashtirilayotgani va bu yangi tahrirdagi O'zbekiston Konstitutsiyasining 49 moddasida ham o'z ifodasini topgani yoritib berilgan.

ФОРМИРОВАНИЕ ЧУВСТВА ПАТРИОТИЗМА У МОЛОДЕЖИ ЧЕРЕЗ ОБЪЕКТЫ МАТЕРИАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

Рахбар Эргашевна Халикова

доктор исторических наук, профессор

Ташкентский государственный технический университет

Ташкент, Узбекистан

E-mail: @tdtu.uzrahbarkholikova@mail.ru

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: независимость, объекты материального культурного наследия. Конституция Республики Узбекистан, статьи, законы, патриотизм, Ахискент, Великий Шелковый путь, руины города, замок, долина.

Аннотация: В статье уделяется внимание реформам, реализуемым в нашей республике, материальным объектам культуры, обязанность взрослых - формирование чувство уважения, гордости и достоинства, поощрять уважении к наследиям подрастающего поколение своей памяти. Если наши дети чаще посещают на музеев и памятников, тогда ближе становится с нашими наследием и можно ждать положительный эффект, в том числе в развитии туризма важное место играет материальные культурные объекты. Для этого сегодня очень необходимо сохранять объекты культурного наследия, и они является не только требованием закона, но и долгом каждого гражданина страны. А также в статье разъясняется, правовые основы охраны объектов культурного наследия и регулярные усовершенствовании в соответствии с Конституцией Республики Узбекистан.

KIRISH

Yangi O'zbekiston sharoitida ajdodlarimiz tomonidan qoldirilgan madaniy meros obyektlarini himoya qilish, muqaddas qadamjolarini obodonlashtirish va ularning turistik salohiyatidan unumli foydalanishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar o'tkazilib, mamlakatimizda turizm iqtisodiyotini yanada rivojlantirish yuzasidan anchagina amaliy tadbirlar amalga oshirilmoqda. Zero, turizm – iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biri. Mavjud imkoniyatlardan samarali foydalangan holda, ushbu tarmoqni yanada takomillashtirish zarur, buni davrning o'zi taqozo etmoqda.

ASOSIY QISM

Maqola mavzusini yoritishda umume'tirof etilgan tizimlashtirish, xolislik, taqqoslash, qiyosiy tahlil usullaridan foydalanilgan.

Maqola umume'tirof etilgan tarixiy-taqqoslash, tizimlashtirish, retrospektiv va statistik tahlil kabi usullar asosida bayon etildi. Mustaqillik yillarida O'zbekiston hududlarida tarixiy-madaniy merosning tiklanishi, ularning muhofazasini kuchaytirish, madaniy meros ob'ektlarini asrab-avaylash, kelajak avlodga ularning bemisl go'zalligini saqlagan holda yetkazish alohida ahamiyatga ega.

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda tarixiy-madaniy merosga yangicha munosabat konsepsiyasining shakllanishi, shuningdek, tarixiy xotira va merosni tiklash borasida muhim qadamla amalga oshirildi. Bu borada yurtimiz tarixchi olimlarining tadqiqotlari muhim o'rin egallaydi. Jumladan, A.Asqarov [1], E.Rtveladze [2], K.Shoniyozov [3], M.Isxoqov[4] lar tarixiy-madaniy merosning arxeologik va tarixiy ahamiyatini ochib berishga e'tibor qaratishgan. Shuningdek O'.Mavlonov [5], M.A.Mirzayev [6], X.S.Islamxodjayev [7], A.R.Abriyev [8], F.B.Xayitova [9], S.Jo'rayeva [10], M.M.Mirsaydullaev [11] larning ilmiy izlanishlarini xam misol tariqasida keltirib o'tish mumkin. Ushbu tadqiqotlarda respublikada tarixiy-madaniy meroslarni ro'yhatga olish, saqlash va ilmiy o'rganish bilan bog'liq masalalar tahlil etilgan [12].

Tarixiy madaniy obidalarimiz xalqimizning nafaqat tarixiy merosi sifatida, balki ma'naviy boyligi sifatida ham o'ziga xos ahamiyatga ega. O'zbekiston mustaqillikka erishgan ilk kunlaridan boshlab boshqa sohalarda bo'lgani singari Respublika hududidagi moddiy va nomoddiy yodgorliklarga munosabat ham tubdan o'zgardi. Shu asnosida ularni o'rganish, sovet yillarida xarobaga aylantirilgan yodgorliklarni ta'mirlash va rekonstruksiya qilish ishlari boshlab yuborildi. Shu nuqtai nazardan ham moddiy madaniy meros ob'ektlari muhofazasini kuchaytirish, madaniy meros ob'ektini asrab-avaylash, kelajak avlodga ularning bemisl go'zalligini saqlagan holda yetkazish, mamlakatimizning turistik salohiyatini oshirish maqsadida yurtimizda qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan.

Bugungi kunda O‘zbekistonda moddiy madaniy merosning ko‘chmas mulk ob‘ektlari soni 8210 ta, ulardan arxitektura yodgorliklari soni 2252 ta, arxeologiya yodgorliklari soni 4748 ta, monumental san‘at yodgorliklari 678 ta, diqqatga sazovor joylar 532 tani tashkil etmoqda [13].

O‘zbekiston Respublikasining Madaniy meros ob‘ektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to‘g‘risidagi qonunning 3-moddasida **madaniy meros ob‘ektlari** – moddiy va nomoddiy madaniy meros ob‘ektlaridan tashkil topgani, **moddiy madaniy meros ob‘ektlariga** – tarixiy, ilmiy, badiiy yoki o‘zgacha madaniy qiymatga ega bo‘lgan ansambllar, diqqatga sazovor joylar va yodgorliklar kiritiladi. **Nomoddiy madaniy meros ob‘ektlari** – tarixiy, ilmiy, badiiy yoki o‘zgacha madaniy qimmatga ega bo‘lgan urf-odatlar, xalq ijodiyoti (so‘z, raqs, musiqa, tomosha san‘ati), shuningdek xalq badiiy hunarmandchiligi va amaliy san‘ati bilan bog‘liq bilimlar, ko‘nikmalar, asbob-anjomlar, artefaktlar, madaniy makonlar tilga olinadi [14].

Madaniy meros bebaho boylik bo‘lib, unda xalqimizning boy tarixi mujassamlashgandir. Shu bois madaniy meros ob‘ektlarini asrab-avaylashimiz zarur bo‘lib, bu nafaqat qonun talabi, balki insoniy burch ham hisoblanadi. Shu jihatdan, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi XI bob – Fuqarolarning burchlari qismi 49-moddada “Fuqarolar O‘zbekiston xalqining tarixiy, ma’naviy va madaniy merosini avaylab asrashga majburdirlar. Madaniyat yodgorliklari davlat muhofazasidadir” deya belgilandi. Mazkur modda O‘zbekiston fuqarolarining madaniyat yodgorliklarini asrash nafaqat burchlari balki, xalqning bebaho ma’naviy mulkiga hurmat ruhi bardavom bo‘lishini nazarda tutadi.

Ta’kidlash o‘rinliki, keyingi yillarda mazkur sohaga oid 5 ta maxsus qonun [15], chunonchi “Madaniy meros ob‘ektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to‘g‘risida”gi, “Madaniy boyliklarning olib chiqilishi va olib kirilishi to‘g‘risida”gi, “Muzeylar to‘g‘risida”gi, “Arxeologiya merosi ob‘ektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to‘g‘risida”gi, “Arxiv ishi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonunlari qabul qilindi.

Mamlakatimizda O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga muvofiq madaniy meros ob‘ektlarini muhofaza qilishning huquqiy asoslari muntazam takomillashtirilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, tegishli qonunlar va qonunosti hujjatlari bu boradagi ishlarda muhim dasturilamal bo‘layotir. 2023 yil 1 maydan O‘zbekiston Konstitutsiyasining yangi tahriri kuchga kirdi. U 6 bo‘lim, 27 bob va 155 ta moddadan iborat bo‘lib, Konstitutsiyamizning amaldagi **275 ta normasi 434 taga ko‘paydi**, ya’ni amaldagi Konstitutsiyamiz **65 foizga yangilandi**. Ayni yangi tahrirdagi O‘zbekiston Konstitutsiyasida ham madaniy meros ob‘ektlariga e’tibor qaratildi.

“Fuqarolar O‘zbekiston xalqining tarixiy, ma’naviy va madaniy merosini avaylab asrashga majburdirlar. Madaniyat yodgorliklari davlat muhofazasidadir” [16] deb, 49-modda kiritilgan. Yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini amalga oshirish bo‘yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida 08.05.2023 O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni chiqdi. Bu farmonning 10- bo‘limida “Yangi tahrirdagi Konstitutsiyaning 78-moddasida belgilangan bolalar va

yoshlarda xalqning boy madaniy merosidan faxrlanish, Vatanga bo‘lgan mehr-muhabbat tuyg‘ularini shakllantirishga oid qoidalarni amalga oshirish maqsadida 2023 yil 1 sentyabrdan boshlab respublika fuqarosi hisoblangan va 18 yoshgacha bo‘lgan bolalarning madaniy meros ob'ektlariga, jumladan ko‘rgazmalar, tarixiy obidalar va ziyoratgohlar, shuningdek, davlat muzeylariga to‘lovsiz kirish tartibi joriy etilsin” [17] deb, yosh avlodga madaniy merosimizga bo‘lgan muhabbatini yanada oshirish uchun, vatanparvarlik tuyg‘usini yanada shakllantirish uchun davlatimiz tomonidan keng imkoniyatlar yaratildi. Shuningdek bu sohada, “Madaniy boyliklarning olib chiqilishi va olib kirilishi to‘g‘risida”gi, “Madaniy meros ob'ektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to‘g‘risida”gi, “Arxeologiya merosi ob'ektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to‘g‘risida”gi, “Arxiv ishi to‘g‘risida”gi, “Muzeylar to‘g‘risida”gi qonunlarda bu boradagi ishlarni tashkil etishning huquqiy mexanizmlari aniq belgilab berilgan [18].

Har bir davlat rivojida tarixiy, madaniy, ma'naviy merosi negizlari muhim ahamiyatga ega bo‘lib, bu xalqni ma'naviy yuksalishining yangi bosqichiga olib chiqadi. Xalq ma'naviyati shakllanishida qadimiy, ilmiy, diniy va badiiy merosning o‘rni katta ahamiyatga ega. Bizgacha yetib kelgan moddiy va nomoddiy meros ajdodlardan qolgan buyuk xazina bo‘lib, bugungi kunda o‘zbek xalqida uni chuqur o‘rganishga ajdodlar merosi hisoblangan madaniy yodgorliklarga hurmat bilan qarashga alohida e'tibor qaratilayotgani bejiz emas.

Prezidentimiz Sh. M. Mirziyoev 2017 yil Namangan viloyatiga tashriflari chog‘ida aynan shunday Axsikent nomi bilan ataluvchi ko‘hna shahar xarobalari bugungi jahon tarixida o‘ziga xos shaharlardan biri ekanligi, 3000 ming yillik tarixga ega ekanligi va bu shahar tarixi o‘rganilishi o‘ta dolzarb bo‘lib, bu xududda arxeologik qazilmalarni tiklash, muzey va boshqa madaniy-ma'rifiy markazlarni ochish bilan chet ellik sayyohlarga ko‘hna Axsikentda turizmni rivojlantirish to‘g‘risidagi takliflarini berganliklari ushbu hududda yashovchi olimlarni juda ruhlantirdi.

Respublikamizda milliy-madaniy merosimizni tiklash, xalqimiz ma'naviyatini asrash va yuksaltirish, olimlarimizning xizmatlari ham beqiyos.

Bu borada olimlarimiz ham o‘z harakatlari bilan madaniy merosga bo‘lgan hurmatlarini o‘zlarining ilmiy izlanishlari, ko‘p yillik samarali mehnatlari bilan hissa qo‘shmoqdalar, jumladan **Mirmahmud Mirsaydullaevning” Axsikent tarixi” monografiyasi ham shunday izlanishlardan guvohlik beradi.** Olim o‘z monografiyasida Farg‘ona vodiysidagi Axsikent arxeologik yodgorligiga to‘xtalib, ushbu shahar eramizdan avvalgi III-asrda tashkil topganligi, 1621 yilgi zilzilada vayronaga aylanganligi, Farg‘ona vodiysining eng qadimgi poytaxti, siyosiy, madaniy, iqtisodiy markazi hamda Buyuk ipak yo‘lining asosiy shaharlaridan biri bo‘lganligi haqida to‘xtalib o‘tadi. Saqlanib qolgan maydoni: 90 gektarga yaqin yer osti suv inshootining mavjudligi va shaharning mudofaa uchun qulay geografik o‘rinda joylashganligi Axsikent shaharsozligidagi o‘ziga xos jihatlar hisoblanadi. Bu yerda hunarmandchilik ishlab chiqarishining shishasozlik va keramika, metallurgiya va qurolsozlik kabi

sohalarni rivojlangan. Axsikent miloddan avvalgi asrlarda, hamda VII-X va XV asrning ikkinchi yarmida Fargʻona vodiysining poytaxti vazifasini oʻtagan. Arxeologlar tomonidan temirchilar ustaxonasi, X-XIII asrlarga oid hammom qoldiqlari, harbiy kazarma xonalari, jom'e masjidi, mudofaa devorlari, yer osti irrigatsiya tizimi inshootlari, hunarmandlar mahallasi, hukmdor qarorgohi-Ark, ichki shahar (Shahriston) qazib oʻrganilgan. Rossiya va yevropalik tarixchi hamda arxeologlaridan SharlEjen de Uyfalvi, N.Veselovskiy, I.Kastane, V.Bartold va boshqalar Axsikentni tadqiq etganlar.

2017 yil 16 oktyabrdagi Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Namangan viloyatining Toʻraqoʻrgʻon tumanida “Axsikent” arxeologiya merosi ob'ektini muhofaza qilish va tadqiq etish yodgorlik majmuasini tashkil etish toʻgʻrisida” № 831-Qarori qabul qilindi [19] va shuning asosida “Axsikent” arxeologiya merosi ob'ektini muhofaza qilish va tadqiq etish direksiyasi tashkil etildi. Axsikentning haqqoniy tarixini yaratish Qarorda koʻrsatilgan asosiy vazifalar sirasiga kiradi. “Aksi” toponimining ma'nosini olimlar turlicha talqin qilinadi. Ulardan eng haqiqatga yaqini “Oq suv” soʻzi bilan bogʻliqligidir. Ya'ni Oʻrta Osiyoda oq, qora, qizil, sariq ranglar orqali ifodalangan joy va daryo nomlari koʻplab uchraydi. Daryo yoki shaharga nom berishda avvalo soʻzning ma'nosini mahalliy aholi tilidan qidirish lozim. Shu bois “Aksi” soʻzining sof turkiy tildan olinganligiga shubha yoʻq.

Axsikent Norin va Qoradaryoning qoʻshilishidan hosil boʻlgan Sirdaryo qirgʻogʻida joylashgan boʻlib, Norin daryosining qadimgi nomi “Oqsuv daryo” boʻlgan. Oʻlkamizda buloqlardan boshlangan daryolar “Qorasuv”, togʻlardan boshlanganlari esa “Oqsuv” nomi bilan atalgan. Shu bois shaharni “Oqsuv boʻyidagi shahar-Oqsuvkent”, deb atalishi gidronimik jihatdan toʻgʻri boʻladi. Keyinchalik xalq tilida “Oqsuvkat”, “Axsikat” boʻlib ketgan boʻlishi mumkin. “Kat” soʻzi qadimgi turkiy tilda qal'a, shahar ma'nolarini anglatgan. Shahar dastlab XVI asr oʻrtalarigacha Axsikat, Aksi, deb atalgan. XVI asr oxirlari XVII asr boshlaridan boshlab esa Axsikent, deb atala boshlangan. Chunki, yirik shaharlarga “kent” iborasi qoʻshib ishlatilgan.

Axsikentda ochiq osmon ostidagi muzey tashkil etilib, arxeologik qazishma ishlari olib borildi va borilmoqda. Shaharning haqqoniy tarixini yaratish, oʻnlab axsikatiy olimlar hayoti va ilmiy asarlarini hamda manzilgoh tadqiqotchilari faoliyatini tahlil qilib oʻrganish ham Axsikent tarixining ajralmas qismidir.

Fargʻona vodiysining Axsikent va boshqa shaharlaridan yetishib chiqqan allomalar va ularning ilmiy merosi haqidagi ma'lumotlarni turli manbalardan, qoʻlyozma asarlardan jamlash hamda tadqiq etish, koʻplab izlanishni taqozo etib, bu mutaxassislar oldidagi burchdir. Fargʻona vodiysidan yetishib chiqqan allomalar nomlari va ular haqidagi dastlabki, qisqacha ma'lumotlarni e'lon qilish bu boradagi izlanishlarga turtki beruvchi qadamlardan biridir [20].

XULOSA

Mustaqillik yillarida moddiy madaniy meros ob'ektlari davlat e'tiborida bo'ldi. Moddiy madaniy meros obyektlarini saqlash va qayta tiklash sohasidagi amalga oshirilayotgan ishlar xalqimiz milliy madaniyatiga tegishli yodgorlik va qadriyatlarni saqlab qolishda muhim hisoblanadi. O'zbekiston hukumatining bu sohadagi faoliyati o'zbek madaniyati va tarixini dunyoga tanitish, madaniy aloqalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu aloqalarni yanada kengaytirish va hududimizdan o'rganilmagan tarixiy-madaniy merosni jahon merosining bir bo'lagiga aylantirish davr talabidir. Shuningdek yoshlarni moddiy madaniy merosimizga, milliy qadriyatlarimizga hurmat ruhida tarbiyalash va bu merosni bus butun keyingi avlodga yetkazish bugungi kunda ortga qoldirib bo'lmaydigan dolzarb vazifadir. Zero, tarixi, madaniyati, qadriyatlarini bilgan va uni keyingi avlodga yetkazgan xalq buyuk va kelajagi porloqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Asqarov A. O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi. –Toshkent: TDPU, 2007.
2. Ртвеладзе Э.В. Великий шелковый путь. Энциклопедический справочник. – Ташкент, 1999.
3. Shoniyozov Sh.K. O'zbek xalqining kelib chiqishi. – Toshkent: Sharq, 2001.
4. Исхаков М. Центральная Азия в системе мировой письменной культуры. – Ташкент, 2006.
5. Mavlonov O'., Abduvositova I. Tarixiy madaniy meros – milliy g'oyani anglash omili. – Toshkent: Akademiya, 2014. – B. 176.
6. Mirzayev M.A. O'zbekistonda tarixiy va madaniy yodgorliklarni muhofaza etish va o'rganish ishining tashkil topishi va rivojlanishi (1917-1941-yillar). T.f.n. diss. – Toshkent, 1994.
7. Исламходжаев Х.С. Государственное управление в области охраны и использования памятников истории и культуры Узбекистана. Дисс. к.ю.н. – Ташкент, 1998.
8. Abriyev A.R. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda tarixiy-me'moriy obidalarni ta'mirlash va qayta tiklash tarixi (Zarafshon vohasi misolida). Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) diss. – Toshkent, 2018.
9. Hayitova F.B. O'zbek xalqi etnomadaniyatida ziyorat va ziyoratgohlar tarixi (Qashqadaryo vohasi misolida). Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) diss. – Toshkent, 2021.
10. Халикова, Р. Э. (2023). О 'RTA OSIYO XONLIKLARINING QO 'SHNI XALQLAR (QOZOQLAR) BILAN SAVDO ALOQALARI TARIXIDAN. ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ, 6(4).
11. Khalikova, R. E. (2023). THE BRAVE DEFEND THE MOTHERLAND. Oriental Journal of Social Sciences, 3(01), 18-26.

12. Холиқова, Р. Э. (2022). Аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришда замонавий ёндашувлар ва ҳукуматимиз томонидан қўллаб-қувватланиши. Results of National Scientific Research International Journal, 1(9), 303-310.

13. Холиқова, Р. Э. (2022). БУХОРО АМИРЛИГИДА ҲУНАРМАНДЧИЛИКНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ. ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ, (SI-1).

14. Холиқова, Р. Э. (2021). XIX АСР ОХИРИ–XX АСР БОШЛАРИДА БУХОРО АМИРЛИГИДАГИ КУТУБХОНАЛАР ТАРИХИДАН (Муҳаммаджон Садри Зиё ва Мир Сиддиқ Ҳашмат кутубхоналари мисолида). ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ, 4(9).